

Ižanga

Informacija ir patarimai nukentėjusiems (angl. Victim Information and Advice VIA). VIA tarnyba davė jums šį lankstinuką, nes jūs nukentėjote nuo nusikaltimo arba buvote nusikaltimo liudininku. Jei kaltinamas šiuo nusikaltimu asmuo prisipažins arba teismas nuspręs, kad jis kaltas dėl šio nusikaltimo, teisėjas spręs, kokią bausmę jam skirti.

Svarbu suprasti, kad bausmę skiria byla nagrinėjantis teisėjas.

Nei VIA darbuotojai, nei Valstybinės prokuratūros darbuotojai negali rekomenduoti, skirti ar reikšti nuomonę dėl bausmės. Mūsų darbas yra pranešti jums apie paskirtą bausmę (nors jūs turite teisę dalyvauti teismo posėdyje ir išklausti skiriamą bausmę). Šiame lankstinuke pamėginsime suteikti informaciją ir atsakyti į klausimus, kurie jums gali iškilti.

Jeigu turite kitokių klausimų ar abejojate, prašome kreiptis į mūsų tarnybą.

Atkreipkite dėmesį į tai, kad nuo tos akimirkos, kai kaltinamasis prisipažįsta padaręs nusikaltimą arba teismas pripažįsta jį kaltu, kaltinamasis vadinamas “pažeidėju” arba “nusikaltėliu” (angl. offender).

Kaip teisėjas nusprendžia, kokią bausmę skirti?

Išklauses įrodymus ir parodymus ir atsižvelgdamas į su byla susijusias aplinkybes, teisėjas nusprendžia, kokią bausmę skirti. Atsižvelgiama į šias aplinkybes:

- padarytą nusikaltimą;
- gyvenimo aplinkybes ir pažeidėjo praeitį (pavyzdžiui, ar anksčiau buvo teistas, pažeidėjo amžių ir kitą susijusią informaciją);
- į tai, kur nagrinėjama byla. Teismai, tokie, kaip Apygardos (District Court) arba Taikos teisėjų teismas, Vyriausiojo teisėjo teismas (Sheriff Court) ir Aukštasis teismas, turi skirtingas bausmės skyrimo galias. Nuo to priklauso, kokia bausmė gali būti skiriama, baudos dydis bei laisvės atėmimo laikotarpis;
- ar kaltinamasis prisipažįsta padaręs nusikaltimą. Jei prisipažįsta ir jam už tai gresia bausmė, numatanti laisvės atėmimą, pagal įstatymą teisėjas privalo skirti trumpesnę nei neprisipažinimo atveju įkalinimo bausmę. Teismo salėje skelbiant bausmę bus paskelbta, kiek bausmė sumažinama.

Kada skiriama bausmė?

Kai kuriais atvejais teisėjas paskirs bausmę tuoj pat nusikaltėliui prisipažinus arba iš karto, kai teismas nusprendžia, kad jis kaltas. Prisipažinti leidžiama bet kuriuo baudžiamojo proceso etapo metu.

Kai kuriais atvejais teisėjas gali atidėti bausmės skyrimą (t.y. byla atidedama), kad būtų pateikta daugiau informacijos prieš skiriant bausmę. Tokiu atveju mes jums pranešime apie bausmės skyrimo datą. Taip pat pranešime, ar nusikaltėlis iki bausmės skyrimo laikinai paleidžiamas ar jam taikoma kardomoji laisvės atėmimo priemonė.

Papildoma informacija padės teisėjui nuspręsti, kokia bausmė yra tinkamiausia. Gali būti skiriama ne tik laisvės atėmimo bausmė, teisėjas gali svarstyti ir kitų bausmių skyrimą.

Prieš skiriant laisvės atėmimo bausmę jaunesniam nei 21 metų amžiaus ir anksčiau kalėjime nebuvusiam nusikaltėliui, teisėjui turi būti pateikti pranešimai apie nusikaltusiojo gyvenimo aplinkybes.

Skiriamos bausmės

Teisėjas gali skirti įvairias bausmes. Ne visais atvejais bus svarstomos įvairios bausmės, tačiau svarbu, kad žinotumėte, kad yra keletas skirtingų bausmių rūšių. Gali būti skiriamos laisvės atėmimo bausmės (laikotarpis kalėjime arba nepilnamečių perauklėjimo įstaigoje) ir bausmės, nenumatančios laisvės atėmimo.

BAUSMĖS, NENUMATAČIOS LAISVĖS ATĖMIMO (į kalėjimą ar nepilnamečių perauklėjimo įstaigą nesiunčiama)

Čia išvardintos dažniausiai skiriamos laisvės atėmimo nenumatančios bausmės. Kai kuriais atvejais, priklausomai nuo bylos aplinkybių, gali būti skiriamos kelios bausmės.

Visiškas atleidimas nuo bausmės (Absolute discharge)

Šiuo atveju pažeidėjui bausmė neskiriama. Tačiau įrašas apie nusizengimą užregistruojamas ir jei toks asmuo nusikals dar kartą, teismas laikys jį teistu.

Įspėjimas (Admonition)

Teismas įspėja pažeidėją. Toks įspėjimas laikomas teistumu ir įrašomas į asmens bylą.

Viešieji darbai (Community Service Order (CSO))

Vietoj įkalinimo pažeidėjui skiriami viešieji darbai, kurių atlikimą prižiūri socialinio skyriaus darbuotojai. Priklausomai nuo bausmę skiriančio teismo galių, pažeidėjas įpareigojamas neatlygintinai dirbti nuo 80 iki 240 arba 300 valandų visuomenės labui.

Kompensacija (Compensation Order)

Pažeidėjas įpareigojamas atlyginti nukentėjusiajam už dėl nusikaltimo patirtą sužalojimą ar nuostolius. Suma priklauso nuo bausmę skiriančio teismo galių ir pažeidėjo gyvenimo aplinkybių. Pažeidėjas sumoka teismui, o teismas persiunčia pinigus nukentėjusiajam.

Bausmė atidedama (Deferred Sentence)

Bausmės atlikimas atidedamas teismo nustatytam laikui, paprastai su sąlyga, kad pažeidėjas per paskirtą laiką privalo nenusikalsti. Kai kuriais atvejais skiriamos ir kitos sąlygos, tokios, kaip psichologo konsultacijos arba žalos ir nuostolių atlyginimas. Pasibaigus paskirtam laikui, bus atsižvelgiama į pažeidėjo elgesį ir svarstoma, kas bus toliau.

Skiriamas gydymas nuo narkotikų ir tikrinimas (Drug Treatment and Testing Order (DTTO))

Nuteistasis turi sutikti sumažinti narkotikų vartojimą ir daugiau nenusikalsti. Skiriama socialinio darbuotojo priežiūra, pažeidėjas įpareigojamas reguliai tikintis, ar nevartoja narkotikų. Pažeidus susitarimą, byla gražinama į teismą ir bausmė skiriama iš naujo.

Bauda (Fine)

Nuteistasis turi sumokėti teismui paskirtą pinigų sumą. Suma priklauso nuo pažeidimo/nusikaltimo pobūdžio ir bausmę skiriančio teismo galių. Nesumokėjęs baudos, teismas gali svarstyti kitų priemonių taikymą.

Bandomasis laikas (Probation)

Pažeidėjui skiriamas bandomasis laikotarpis, t.y. laikotarpiui, kuris gali būti net iki 3 metų, skiriama socialinės tarnybos priežiūra. Nuteistajam pažeidus jam banduomuoju laikotarpiu taikomas sąlygas, byla gražinama į teismą ir bausmė skiriama iš naujo.

Laivės apribojimas (Restriction of Liberty Order (RLO))

Pažeidėjui taikomas jo judėjimo laisvės apribojimas. Uždedamas signalus siunčiantis prietaisas (elektroninis sekiklis), kurio pagalba galima nustatyti nuteistojo buvimo vietą. Judėjimo apribojimas gali būti skiriamas iki 12 mėnesių ir gali būti viena iš sąlygų, skiriamų banduomuoju laikotarpiu.

LAISVĖS ATĖMIMO BAUSMĖ (CUSTODIAL SENTENCE)

Jei nuteistajam skiriama laisvės atėmimo bausmė, jis siunčiamas į kalėjimą, o 16-21 metų nusikaltėliai – į nusikaltusių nepilnamečių perauklėjimo įstaigą (Young Offenders Institution (YOI)).

Kokiam laikotarpiui teisėjas gali skirti laisvės atėmimą priklauso nuo bausmę skiriančio teismo juridinės galios ir nusikaltimo pobūdžio:

- Apygardos arba Taikos teisėjų teismas gali skirti iki 60 dienų laisvės atėmimo;
- Vyriausiojo teisėjo teismas (Sheriff Court) - iki 12 mėnesių laisvės atėmimo;
- jei byla nagrinėjama pagal kaltinamąją išvadą (prisiekusieji sprendžia, ar teisiamasis kaltas) - iki 5 metų, arba jei byla nagrinėjama pagal kaltinamąją išvadą, teisėjas gali perduoti bylą bausmės skyrimui į Aukščiausiąjį teismą, kur gali būti skiriama ilgesnė (nei 5 metų) iki didžiausios taikomos laisvės atėmimo bausmės, skiriamos už tam tikro pobūdžio nusikaltimus.

Kiek laiko nusikaltėlis bus kalėjime?

Priklauso nuo aplinkybių, įskaitant ir nusikaltimo pobūdį ir bausmės laikotarpį ir tokiam nusikaltimui taikomas paleidimo taisyklės. Pavyzdžiui:

- dauguma 4 metams laisvės atėmimo nuteistų kalinių, į laisvę paleidžiami automatiškai, atlikus pusę paskirtos įkalinimo bausmės ir be jokių papildomų sąlygų;
- kai kuriems nuteistiesiems (išskyrus tuos, kurie nuteisti už lytinius nusikaltimus) prieš paleidžiant yra taikomas laisvės apribojimas, t.y. priverstinis buvimas namuose (Home Detention Curfew (HDC)). Tai reiškia, kad jie įpareigojami būti namuose, nurodytu adresu, maždaug 12 valandų kiekvieną vakarą. Uždedama privalomas elektroninis sekiklis. Pažeidus apribojimo sąlygas, nuteistasis sugražinamas į įkalinimo įstaigą;
- už lytinius nusikaltimus nuteisti asmenys, kuriems skirta nuo 6 mėnesių iki 4 metų laisvės atėmimo bausmė, atlikę pusę bausmės laiko, į laisvę paleidžiami automatiškai. Jiems skiriamas specialus stebėjimas iki pat bausmės pasibaigimo laiko ir pažeidus lygtinio paleidimo sąlygas, jie gali būti sugražinti į įkalinimo įstaigą;
- nuteistų 4 ar daugiau metų laisvės atėmimo kalinių paleidimas iš įkalinimo įstaigos gali būti svarstomas atlikus pusę bausmės laiko, tačiau jie privalo būti išleisti automatiškai atlikus 2/3 jiems paskirtos bausmės;
- nuteistųjų, kuriems skirtas įkalinimas iki gyvos galvos, paleidimas gali būti svarstomas tik atlikus "baudžiamąją" jų bausmės dalį. Kokio ilgio yra baudžiamasis laikas nustato teisėjas ir tas laikas bus paskelbtas teisme skelbiant nuosprendį.

Bausmės atlikimo pradžia priklauso nuo to, kiek laiko nuteistasis praleido įkalinimo įstaigoje iki nuosprendžio paskelbimo. Taigi bausmės atlikimo pradžia gali nesutapti su nuosprendžio paskelbimo diena. VIA tarnybos darbuotojai jums praneš datą, nuo kurios skaičiuojamas bausmės atlikimas.

Šioje dalyje išdėstyta bendro pobūdžio informacija apie tai, kiek maždaug laiko nusikaltėlis praleis įkalinimo įstaigoje. Jei paskirta ilgesnė nei 18 mėnesių laisvės atėmimo bausmė, nukentėjusysis arba jo šeima gali paprašyti, kad būtų įtraukti į Pranešimo nukentėjusiesiems sąrašą (Victim Notification Scheme (VNS)) ir jiems bus pranešta apie nuteistojo paleidimą. Jei užsiregistruosite į VNS, VIA tarnyba praneš jums apie nuteistojo paleidimą.

VNS neteikia informacijos apie protinius sutrikimus turinčių nusikaltėlių paleidimą. Tačiau galime nukreipti jus, kur galite kreiptis išsamesnės informacijos apie tokias aplinkybes.

Kas būna tokiu atveju, jei nusikaltėlis padarė daugiau nei vieną nusikaltimą?

Jei nusikaltėlis yra baudžiamas už daugiau nei vieną nusikaltimą arba jau atlieka bausmę įkalinimo įstaigoje už kitą nusikaltimą, teisėjas gali bausmes apimti (bausmės bus atliekamos tuo pačiu metu) arba jas visiškai sudėti (atliekamos viena po kitos).

Kaip elgiamasi su sunkius nusikaltimus padariusiais nusikaltėliais

Galbūt girdėjote apie “prailginto termino bausmę” (extended sentence), bausmę iki gyvos galvos (life sentence) arba apribojimus, taikomus iki gyvos galvos (Order for Lifelong Restriction). Tokios bausmės skiriamos už tam tikro pobūdžio nusikaltimus. Jei jūsų atveju, nuteistajam paskirta viena iš šių bausmių, VIA suteiks jums apie tai daugiau informacijos. VIA tarnyba taip pat galės jums paaiškinti apie priemones, taikomas tam tikriems nusikaltėjams, pavyzdžiui, vaikams ar protinių sutrikimų turintiems nusikaltėjams ar lytinius nusikaltimus padariusiems nusikaltėjams. Arba galime paaiškinti, kur kreiptis išsamesnės informacijos.

Apeliaciniai skundai

Nuteistasis gali apskųsti nuosprendį arba jam skirtą bausmę arba ir nuosprendį ir bausmę. Prokuratūra gali apskųsti tik bausmę ir tik tuo atveju, jei bausmė yra per švelni. VIA tarnybos išleistame lankstinuke “*Information about appeals*” (Informacija apie apeliacinius skundus) teikiama išsamesnė informacija. Jūs gausite šį lankstinuką, jei su jumis susijusi byla bus perduota į apeliacinį teismą.

Pagalba

Škotijos pagalbos nukentėjusiems tarnyba (Victim Support Scotland) teikia praktinę ir moralinę pagalbą nukentėjusiems nuo nusikaltimų asmenims. Apie artimiausią tarnybą teiraukitės telefonu 0845 60 39 213 darbo metu arba el. svetainėje www.victimssupportscotland.org.uk
VIA tarnyba taip pat galės jus nukreipti į kitas pagalbas teikiančias tarnybas.

Išsamesnė informacija

Jei turite klausimų, susijusių su čia išdėstytais dalykais, kreipkitės į vietinę VIA tarnybą telefonu nurodytu pridėtame laiške. Taip pat galite kreiptis į nacionalinį VIA tarnybos skyrių telefonu
01389 739557
faksu
0844 561 4180
arba el. paštu
_vianationalteam@copfs.gsi.gov.uk